

Makale Gönderilme Tarihi: 07.02.2019 – Makale Kabul Tarihi: 28.04.2019

SERVET-İ FÜNÛN DERGİSİNDE YEDİ MEŞALECİLER

Merve ÖZBAYRAK*

Özet

Servet-i Fünûn dergisi Edebiyat-ı Cedide'nin yanı sıra zaman içerisinde Fecr-i Âtî ve Yedi Meşale gibi toplulukların da yayın organı olur. Yedi Meşaleciler ilk olarak Servet-i Fünûn dergisi bünyesinde bir araya gelirler. Topluluğun üyelerinden Yaşar Nabi bu dergide 1926'dan itibaren yazmaya başlar. Bu yıl dört yazısı çıkan yazardan sonra Yaşar Nabi Nayır, Cevdet Kudret Solok, Vasfî Mahir Kocatürk, Muammer Lütfü Bahşi, Sabri Esat Siyavuşgil, Ziya Osman Saba ve topluluğun tek hikâyecisi olan Kenan Hulusi Koray, 1927'den itibaren dergide tam kadro yazmaya başlamışlardır. Sanatçılar dergide şiir, hikâye, mektup, hatıra ve eleştiri türünde eserler verirler. Bu eserler arasında bilhassa eleştiri türündekiler ön plana çıkar. Bu makalede Yedi Meşalecilerin Servet-i Fünûn dergisinde sanat üzerine düşünceleri, edebi topluluklara yönelttiği eleştiriler ve Yedi Meşaleye yöneltilen eleştiriler hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca Yedi Meşale içerisinde ayrılıklara sebep olan eleştiriler üzerinde de durulacaktır. Haliyle Servet-i Fünûn dergisinde Yedi Meşale topluluğunun genel görünümü tespit edilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Servet-i Fünûn dergisi, Yedi Meşaleciler, tenkit.

THE YEDİ MEŞALE IN SEVRET-İ FÜNÛN MAGAZINE

Abstract

Servet-i Fünûn along with Edebiyat-ı Cedide, had served as publishing organs for literary movement groups such as the Fecr-i Âtî and Yedi Meşale within time [Seven Torches]. The Yedi Meşale had first assembled within Servet-i Fünûn, whereupon one of its founding members, Yasar Nabi, began writing for the magazine in 1926. Upon his having published four pieces of writing that year, before long, by 1927, the magazine had grown to include Cevdet Kudret Solok, Vasfî Mahir Kocatürk, Muammer Lütfü Bahşi, Sabri Esat Siyavuşgil, and Ziya Osman Saba, as well as Kenan Hulusi Koray—who, among the group, was the sole short prose writer. The wordsmiths left behind a broad range of works including poetry, short stories, letters, memoirs, and literary criticism. What is more, it was the art of critique that seemed to rest at the forefront of everything. This paper will provide information the group's views on art, alongside criticism both towards the Yedi Meşale as well as other literary movements all within the scope of Servet-i Fünûn. Criticism thus in turn leading to the group's eventual disbandment will also be looked at and, accordingly, an assessment of the group's overall stature in light of the magazine will be put forth.

Keywords: Servet-i Fünûn magazine, Yedi Meşale artists, criticism.

* Giresun Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Öğrencisi.

merveozbyrk@hotmail.com

Servet-i Fünûn Dergisinde Yedi Meşaleciler

Cumhuriyet döneminin beyannâme ile ortaya çıkan ilk edebî topluluğu olan Yedi Meşaleciler¹, Servet-i Fünûn dergisi etrafında bir araya gelir. Altı şair, bir hikâyeciden oluşan bu topluluğun seslerini duyurabilmesinde Servet-i Fünûn dergisi bir basamak görevi görür. Yedi Meşalecilerin birçoğu bu dergideki ilk yazılarını Nisan 1927'den itibaren yazar. Topluluk 22 Kasım 1928'e kadar yazılarına ve dergideki çalışmalarına hız kesmeden devam eder. Ancak öncesinde dergide Yaşar Nabi'nin 1926'da Ekim ve Kasım ayları arasında yayınlanmış 4 adet şiiri de bulunmaktadır.

Topluluğun 1927'ye gelindiğinde dergide toplam 59 çalışmasının yer aldığı görülmektedir. Bunların 12 tanesi Yaşar Nabi'ye, 10 tanesi Muammer Lütfi'ye, 13 tanesi Sabri Esat'a, 6 tanesi Ziya Osman'a, 9 tanesi Cevdet Kudret'e, 6 tanesi Vasfi Mahir'e, geri kalan 3 tanesi de Kenan Hulusi'ye aittir.

Topluluğun dergide 1928'de ise 122 çalışması yayımlanır. Yaşar Nabi'nin 23, Muammer Lütfi'nin 31, Sabri Esat'ın 21, Ziya Osman'ın 9, Cevdet Kudret'in 18, Vasfi Mahir'in 9, Kenan Hulusi'nin 10 tane ve son olarak da Yedi Meşale'nin ortak yayımladıkları 1 çalışması bulunmaktadır. Sanatçıların yazdığı manzum ve mensur eserler arasında tercüme de yer alır.

	1926		1927		1928	
	Şiir	Nesir	Şiir	Nesir	Şiir	Nesir
Yaşar Nabi	4	-	10	2	15 3 tercüme	3 2 tercüme
Muammer Lütfi	-	-	7	3	19	12
Sabri Esat	-	-	10 1 tercüme	2	19	2
Ziya Osman	-	-	6	-	7	2
Cevdet Kudret	-	-	8	1	13	5
Vasfi Mahir	-	-	6	-	5	4
Kenan Hulusi	-	-	-	3	-	10
Yedi Meşale	-	-	-	-	-	1
Toplam	4	0	38	11	81	41

¹ “Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında tamamen taze beyinlerle başlayan yeni ve devre uygun bir edebiyat topluluğunun sesi yavaş yavaş yükselmektedir. Yedi Meşalecilerin oluşum aşamasında Türk edebiyatında da görünürde herhangi bir edebiyat anlayışı ya da topluluğu bulunmamaktadır” (Türk-Bulut, Ağustos 2017: 544).

Yapı itibariyle Servet-i Fünûn sanatçılarının izinden giden Yedi Meşaleciler, Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti ve hecenin beş şairinin şiir anlayışlarını eleştirirler. Yedi Meşaleciler, Servet-i Fünûn dergisinde Eylül 1926'dan Temmuz 1927'ye kadar sadece şiirleriyle var olmakla beraber öncesinde Cenap Şahabettin'e yazdıkları mektupta vezin hakkındaki düşüncelerini ortaya koyarlar. Vasfî Mahir ve Muammer Lütfi'nin kaleme aldığı mektupta "*Şiir ki musikinin kardeşidir, onunla omuz omuza yürümesi lazım gelmez mi? Biz 'hece vezni'ni sevmeyenlerden değiliz, o da nazım lisanının bir kaidesidir; fakat aruzun ahengini hecede bulabilmemize ve aruzla ifade ettiğimiz her fikri, her mevzuyu aynı kuvvetle heceye nakledebilmemize şimdilik imkân var mı*" (Cenap Şahabettin 28 Nisan 1927: 370) derler. Vezin hususunda aruz taraftarı olan Vasfî Mahir ve Muammer Lütfi, aruzun gayr-ı millî kabul edilemeyeceğini çünkü bu veznin "*Türk şairleri tarafından asırlarca işlenmiş*" (Cenap Şahabettin 28 Nisan 1927: 370) olduğunu söylerler. Bu hususta da üstat kabul ettikleri Cenap Şahabettin'den şiir konusundaki görüşleriyle genç şairlere yol gösterici olmasını isterler.

Yedi Meşalecilerin Sanat Üzerine Düşünceleri

Yedi Meşaleciler dergide edebî münakaşa ve tenkitin yanı sıra şiir, hikâye, makale türünde de eserler ortaya koydular. Yazdıklarında öncekilerden farklı bir anlayış ve duyuş aradılar. Bununla beraber sanatın özgür ve özgün olduğunu, herhangi bir sınır kabul etmediğini Muammer Lütfi, "Sanatın Zindanı" isimli yazısında şu şekilde ifade eder:

"Onlar diyorlar ki:

-Sanat kuşu! Senin için süslü bir kafes hazırladık. Yıldızları, elmasları senin de gözünü kamaştırır, içi dışından daha süslü. Sanat kuşu geliyor.

-Kafese gir.

Zavallı kuşçağız içeri giriyor. Çok güzel. Şimdi de sanat mürşitleri kapıyı kapıyor ve emrediyor:

-Uç, uç!

Bu defa sanat kuşu çırpınıyor..." (Bahşi 29 Eylül 1927: 311).

Sanatın baskı altında tutulamayacağını ifade eden Muammer Lütfi aynı zamanda "sanat kuşu"na yön verilemeyeceği kanaatindedir. Muammer Lütfi'nin bu düşüncesi Yedi Meşale grubunun sanat anlayışlarına kapı aralamaktadır. "*Şu suali soranlar bulunuyor:*

-Sanat cemiyet için midir, fert için mi? Bunun cevabı çok basittir:

-Sanat hem cemiyet için hem fert için..

Daha doğrusu 'Sanat sanat içindir'" (Bahşi 29 Eylül 1927: 311) sözleriyle yola çıkan Yedi Meşale topluluğu sanat gayesi olarak 'daima yenilik' ilkesini benimser. Yenilik arayışıyla ortaya koydukları çalışmaları ise ortak bir kitapta toplama kararı alırlar. Bu amaçla da şiirde aradıkları yeni duyum doğrultusunda Yedi Meşale mukaddimesinde şunları söylerler; "*Yazılarımızda ne dünün mızımız ve soluk hislerini, ne son zamanların renksiz, dar Ayşe, Fatma terennümünü bulacaksınız. Biz, her şeyden evvel duygularımızı başkalarının manevî yardımına muhtaç kalmadan ifade etmeye çalıştık*" (Doğan 2012: 3).

Servet-i Fünûn dergisinin 22 Mart 1928 tarihli sayısında yer alan ilânda:

“Yeni Bir Eser

Mecmuamızın heyet-i tahririyasını teşkil eden gençlerden Sabri Esat, Cevdet Kudret, Yaşar Nabi, Vasfi Mahir, Muammer Lütfi, Ziya Osman ve Kenan Hulusi Beyler en müntehab yazılarını *Yedi Meşale* isimli bir kitapta topladılar. Pek yakında intişar edecek bu olgun eseri karilerimize tavsiye ederiz” (İmzasız Mart 1928: 142) ifadeleri yer alır.

Yedi Meşale kitabının tanıtımı hem dergi tarafından hem de *Yedi Meşale* şairleri tarafından sıklıkla yapılır. Cevdet Kudret de bir yazısında; “*Davamızı ispat için, yakında, bir antoloji neşretmeye hazırlanıyoruz. Ve teşekkül edeceğimiz ‘Genç Edebiyatçılar Cemiyeti’, edebî bir ‘mektep’ ten ziyade edebî bir ‘kulüp’ mahiyetinde olacaktır..*” (Solok Mart 1928: 308) sözleriyle kitabın onlar için önemi üzerinde durur.

Yaşar Nabi, Varlık dergisinin özel sayısındaki yazısında *Yedi Meşale*’nin bir araya gelip kitap çıkarmaya karar verme hikâyesini şu şekilde anlatır;

“*Kaç edebiyat nesline yuvalık etmiş olan Servet-i Fünûn’da, 1926-1928’lerde ilk şiir denemelerini yayınlayan gençler arasında yedisinin aralarında yakın dostluk kurulmuştu. Ahmet İhsan’ın matbaasında karşılaşarak arkadaşlık kuran bu yedi genç günün birinde yeterince ustalığa eriştiğini düşünerek son şiirlerinden birer demeti kitap halinde yayınlamayı kararlaştırdılar. Aralarında para toplayıp son şiirlerinden ve Kenan Hulusi’nin nesirlerinden oluşan bir küçük yapıtı ‘Yedi Meşale’ adıyla yayınladılar.*

Edebiyatımızın hayli durgun bir döneminde çıkan bu küçük kitap hiç ummadığımız bir ilgiyle karşılanmıştı. Gazete ve dergilerde birçok yazılar çıktı bu kitap üzerine. Yerenler de oldu ama daha çok övücü yazıların çıkan yazılar” (Nayır Nisan 1978: 2).

Yedi Meşale topluluğunun ortaya koydukları ilk çalışma olan *Yedi Meşale* kitabı ve yayınladıkları iddialı ön sözüyle büyük ses getirir. Bu iddialı çıkış ilerleyen dönemde eleştirileri de üzerlerine çekmelerine sebep olur.

Yedi Meşalecilerin Edebî Topluluklara Yönelttiği Eleştiriler

Yapı bakımından Servet-i Fünûn sanatçılarına yakın duran *Yedi Meşale* topluluğu, hecenin beş şairini kıyasıya eleştirmekten geri durmaz. Bu hususta Cevdet Kudret, dergide Enis Behiç’in neşretmiş olduğu *Miras* kitabındaki şiirlerini eleştiren bir yazı yayımlar:

“Ey benim gül demetim, ey bir çile ipeğim!

Seni çok seviyorum, daha çok seveceğim..

Gibi şeylerle siz hangi edebî ihtiyacınızı tatmin edebilirsiniz rica ederim?..

Siz ki benden pek uzak, ona pek yakınsınız.

Mısraı, bana, Ahmet Haşim’in:

Yarı yoldan ziyade yerden uzak,

Yarı yoldan ziyade maha yakın.

Beyitini hatırlattı.. Bu, başkalarının ipi üstünde cânbâzlık etmeye benziyor.

“Kırmızı Şezlong” nevinden manzum hikâyeler Akbaba² sütunlarını doldurmak için iyidir” (Solok 1 Kanûn-ı Evvel 1927: 34).

Cevdet Kudret, 176 sayfalık *Miras*’ta *“Taksam bile neşeme gözyaşından gerdanlık, / Kahkahamın baltası iner gamın boynuna”* (Solok 1 Kanûn-ı Evvel 1927: 34) mısralarından başka zevke uygun şiirle karşılaşmadığını dillendirir. Şair, hece şairinin eserini orijinallikten uzak, sıradanlığa yakın bularak, şiirlerin teferruata gömüldüğünü söyler. *“Korsan hikâyeleri³ güzel dediler; tekrar tekrar okudum. Maalesef onlar da teferruattan ibaret. Yazmak için aylarca tetebbu’atta bulduktan sonra elimize bir iki gemici tabirinden başka ne verdi?..”* (Solok 1 Kanûn-ı Evvel 1927: 34). Şair, *“[...] ademden ürken bir şair yazılarını mazinin ihtiyarlarını değil yazının gençlerine beğendirmeye mecburdur”* (Solok 1 Kanûn-ı Evvel 1927: 34) sözleriyle eleştirisini sonlandırır.

Cevdet Kudret, derginin bir başka sayısında eleştiri oklarını Fecr-i Âti’ye yöneltir. *“Edebîyat-ı Cedide”nin ciddiyeti önünde, ‘Fecr-i Âti’ bir isli fener tutan karnavala benzerdi... Hepsinin yüzünde müteaddid ve muhtelif maskeler vardı. Gülen de, ağlayan da başkalarının maskesi..*

Kuvvetli düşmeleri için çok yükseğe çıkarıldı zavallılar!..

Yaptıkları edebiyat, iç içe geçmiş aynı cinsten hokkabaz kutularına benziyor... “Başlıyor efendiler!” diye kutu içinden kutu, kutu içinden kutu çıkardılar. Fakat en son kutudan ne çıktı biliyor musunuz?.. Mavi bir boncuk” (Solok 29 Mart 1928: 307).

Cevdet Kudret’in bu benzetmesi de Fecr-i Âti’ye yönelik ağır eleştiri niteliğindedir. Yine aynı yazıda Yedi Meşale topluluğunu oluşturacak olan sanatçıların isimlerini sıralayarak:

² Şair yazısında Akbaba dergisini yeren ifadeler kullanmasına karşılık Meşale dergisinde, Akbaba dergisinin yedi adet reklamına yer verilir.

³ Cevdet Kudret, Servet-i Fünûn’da Enis Behiç’i Miras adlı yazısının yanı sıra Meşale dergisinde de Yaşar Nabi ile ortak yazdıkları Enis Behiç isimli yazısıyla eleştirir. İki yazının konusu da Miras isimli kitaptır. Meşale’de korsan hikâyeleri hakkında şunlar söylenir: “Enis Behiç yükseldiği şöhret, burcuna bilhassa bu korsan hikâyelerinin dayandığı merdivenle çıktı. Fakat bunlara artık eski kıymetini kaybetmiş nazarıyla bakılabileceği için o yüksek şöhretin daha başka esaslara istinat ettirilmesi icap etmez mi?” Cevdet Kudret-Yaşar Nabi, “Enis Behiç”, Meşale, nr. 3 (1Ağ. 1928), s. 2. Haz. Hatem Türk (2017), Meşale, Fenomen, Erzurum.

“[...] ilk defa, genç edebiyatçıları bir araya toplayacak bir “kulüp” teşekkülüne hazırlanıyoruz... Bu gençler ne yapabilir?.. Onu zaman tayin edecek.. Fakat ne yaptıkları meydanda...

Daha fazla yazacak değilim. Yalnız, şunu da ilave etmeliyim ki: bütün bu gençler tarz itibariyle muhtelif vadileri takip etmektedir... Davamızı ispat için, yakında, bir antoloji neşretmeye hazırlanıyoruz. Ve teşekkül edeceğiz” (Solok 29 Mart 1928: 307-308) sözleriyle sanat gayelerini ortaya koyarlar.

Edebî toplulukların eleştirildiği diğer bir yazı ise Muammer Lütfi'nin “Edebiyatımız Hakkında” isimli makalesidir. Abdülhak Hamit'in mektubundan hareketle yazdığı makalesinde divan şiirinden, kendi şiir anlayışlarına gelinceye kadar var olan bazı şair ve toplulukların olumlu ve olumsuz yönlerine değinir. Fuzuli'nin şiirlerini güzel bulmakla beraber eski dönemin zevk anlayışını yansıttığını söyler. Abdülhak Hamit'in ise şiir anlayışının geçmişten bugüne kadar etkili olduğu kanaatinde. *“Hamit'in muazzam dehası divan tarzını zirvesinden temaşa ettiği gibi bugünü ve yarını da eğilerek görüyor. İşte açtığı yolda giden Edebiyat-ı Cedide bir durak zevkine, bir muhitinin heyecanına hâkim; onu takip eden Fecr-i Ati bir parça aksamış; bundan sonra gelen Millî Edebiyatçılar lisan üzerinde mühim inkılâplar vücuda getirmişler”* (Bahşi Temmuz 1928: 155). Bugünün şairleri ise bunların etkisinde eserlerini oluşturmuşlardır. Yazısının sonunda ise geçmiş dönem edebiyatlarını savunmadığını; *“[...] bugünün şiiri bugünün lisanıyla yazılır. Yirminci asrın güzeli on dördüncü asrın kıyafetiyle ciddi görünmez”* (Bahşi 19 Temmuz 1928: 155) düşüncesiyle dile getirir.

Servet-i Fünûn dergisinde Yedi Meşale topluluğunu oluşturan sanatçılardan Sabri Esat'ın, edebî toplulukların yanı sıra şahsa yönelik eleştirileri de bulunmaktadır. Sabri Esat, Şukûfe Nihal'in 27 parça şiirden oluşan *Hazan Rüzgârları* adlı kitabını eleştirir. Sabri Esat kitabı beğenmekle beraber Şukûfe Nihal'in düşüncelerini ve hislerini erkek şairler gibi ifade edişini doğru bulmaz.

“Bu hata –ki bence bir hatadır- ta klasik edebiyatımızın yetiştirmelerinden olan Mihri Hatun, Fîtnat Hanım, Leyla Hanım gibi şairelerimizin eserlerinde de pek garip bir şekilde tecelli eder. Bu hanımlar, mu'arızları bulunan erkek şairler gibi meyden, yârdan, muğbeçeden, meyhaneden, pir-i mugandan hatta (mahubdan?) dem vururlar. Hâlbuki biz kadın şairlerden, yalnız kadının duyabileceği şeyleri dinlemek isterdik” (Siyavuşgil 16 Şubat 1928: 221).

Şairin samimiyeti ancak kadınsı duyuş tarzı ile yakalayabileceğini savunan Sabri Esat aynı zamanda okuyucuya düşünme fırsatı verme taraftarıdır.

Yedi Meşale'ye Yöneltilen Eleştiriler

Topluluk sanatçıları dergide topluluğun oluşum aşamasından topluluk haline gelinceye kadar ağır eleştirilere maruz kalırlar. Dergideki sanatçılar tarafından eleştirilip kısıtlanmaya çalışılan sanatçılar gelen eleştirilere karşı tepki göstermekte geri kalmazlar. Topluluk üyelerinden eleştirilere en çok maruz kalanların başında Muammer Lütfi gelir. Sanatçının dergideki 15 adet nesrinin büyük çoğunluğu eleştiri yazısıdır. Hem eleştirmiş hem de eleştirilmiş olan şairin Yedi Meşale topluluğundan ayrılışı da yine eleştiri yüzünden olur.

Yedi Meşalecilere yöneltilen ilk eleştiri *Akşam* gazetesinde neşredilir. Yazıda gençlerin intihar edişi, genç şairlerin yazmış olduğu elem konulu şiirlere dayandırılır. Sabri Esat da cevaben;

“Hakkınız var, intiharlar hakikaten pek fazla.. Fakat sebebi biz miyiz? Evet. Maruf Alman şairi ‘Goethe’nin ‘Werther’i neşredildiği zaman birçok kimse intihar etmiş. Hatta uzağa gitmeye ne hacet! Bizde bile, Eylül intihar ettiği vakit, İzmir’de bir kızcağz kendisini vurmuş. Avrupada intihar eden zavalluların ceplerinde ‘Werther’in gözyaşlarıyla yıpranmış dağınık sahifeleri bulunmuş” (Siyavuşgil 1 Eylül 1927: 242).

Yazılanların tesiriyle intihara kalkışan bir insanın zaten insanlığa bir faydası olmayacağını savunan Sabri Esat bu hususta o kişinin insanlık için doğru olanı yaptığını söyler. Aynı yazıda eleştirilen diğer bir husus ise inkılâpların meydana getirdiği konulara neden yer verilmediğidir.

“Şair muhitinin aynasıdır. Muhitinden ne alırsa onu aksettirir. Bunda da samimiyet aranılır. Eğer şair neşe duymamışsa kabahat kendisinin mi? Damat İbrahim Paşa devrinin bütün şaşası arasında tulu eden Nedim gibi şen ve şuh bir şairin devrimiz gibi bir mücadele ve iktisat asrında yetişmesine imkân var mıdır? Elem duyan bir şair, neşeyi terennüm etmek için yüzünü boyamalı, dudaklarının kırmızı çizgisini – soytarılarda olduğu gibi- ta kulaklarına kadar uzatarak gülmeli, öyle mi?” (Siyavuşgil 1 Eylül 1927: 242).

Sabri Esat, sanat münekkitlerinin şairlerden kanlı, canlı, insanlara ümit aşıl原因 konular istemesini yerinde bulmaz. Gerek dönemin içerisinde bulunduğu ortam gerekse yaşayış şekli itibariyle aşkın bile sınırlar dâhilinde yaşadığı bir ortamda bu tür bir edebiyata yer verilemeyeceği kanaatindedir. *“Güneşin altında söylenmemiş söz yoktur”*⁴ (Siyavuşgil 1 Eylül 1927: 242) düşüncesiyle içtimai düşüncelerin dahi ancak bir dönem sonraki şairler tarafından dillendirilebileceğini söyler.

Servet-i Fünûn dergisinin 8 Eylül 1927’deki sayısında, Sabri Esat’ın bir önceki sayıda yayımlanan yazısına ilişkin Kazım Sevinç’ten eleştiri dolu bir yazı yayınlanır. Bu yazıda gençlerin ıstırap içerisinde olmadığını, ıstırapın ise şairin kendi iradesizliğinden kaynaklandığını *“Onlar hasta şairlerin ruhlarının marazi tezahürlerinden ibarettir”* (Altınçağ 8 Eylül 1927: 263) şeklinde ifade eder. Tevfik Fikret’in elem konulu şiirlerinde bile ümidin var olduğunu söyler. Bununla beraber artık ıstırap devrinin kapandığını, inkılâp devri şiirlerinin yazılması gerektiğini savunur. *“Tarih bir tekrardan ibarettir.’ Sabri Esat Bey bu klişeleri, bilmem nasıl, yazıları arasına sıkıştırabiliyor? Güneşin altında daha çok söylenmemiş söz vardır. Hakiki sanatkâr odur ki bunları bulur ve zamanında, yerinde söyler. Tarih hiçbir vakit tekrar değil, mütemadi bir inkılâp ve yaratma âlemidir. (Bugün) Hiçbir zaman (yarın)a benzemez”* (Altınçağ 8 Eylül 1927: 263). Bu sebepten sanatın çirkinliklere alet edilmemesi düşüncesindedir. Çünkü bu çirkinlikler içerisinde canlı şiirler bulamadığından yakını.

Sabri Esat, Kazım Sevinç’in eleştirisine bir sonraki sayıda tepki göstererek bu münakaşayı sonlandırır. Kazım Sevinç’in *“[...] otomobillere düdükle yol gösteren bir işaret memurunun amirane tavrı”* (Siyavuşgil 22 Eylül 1927: 302) takındığını söyleyen şair dönem şiirleri için “bedbin şiirler” benzetmesini de doğru bulmaz. *“Sanat diktatörlüğü”nün daima menfi ve muzır neticeler verdiği bittecrübe sabittir. Bunun için baltadan ziyade –elimizden gelirse- meşale kullanmaya gayret edelim”* (Siyavuşgil 22 Eylül 1927: 302) sözleriyle

⁴ Ahmet Haşim: “Yedi Meşale şairleri gerçi nazımın mihaniği itibariyle hiç yeni bir şey vücuda getirmiş değillerdir. Fakat nazım hünerinden daha güzel bir yenilikleri var: Neşe ve hayat muhabbeti. Bu gençler sanki bir bahar kırı ortasında oturmuş güneş altında şarkı söylüyorlar” (Emiroğlu 2006: 131) sözleri ile topluluğun yenilik getirmese de yeni bir duruş ve hava getirdiğini söylüyor.

aralarında geçen münakaşaya son verir.

Muammer Lütfi, bir sonraki sayıda “orijinal” eser verilememesi, kültürsüzlük gibi suçlamalara ve sanata sınır koyulmasına karşı çıkar. Bu karşı çıkış Kazım Sevinç ile onun arasında da bir münakaşanın alevlenmesine sebebiyet verir. Muammer Lütfi de diğer genç sanatçılar gibi edebiyatın ferdî hayatı da içerisine aldığı savunur. “*Edebiyat; bugünün ilmi telakkisine göre müstakildir, edebiyat; mevzularını bir vesaite telakki eder. Edebiyat; fizik, kimya, hayatiyat gibi her şeyin aslını, hakikatini göstermeye mecbur tutulamaz, sanatkâr ne tahayyül ederse onu yazar...*” (Bahşi 10 Teşrin-i Sâni 1927: 407). Bununla beraber “*‘Edebiyat yalnız hayattır’ nazariyesini kabul eden mu’arızım her nedense ferdî hayatı inkâr etmek istiyor*” (Bahşi 10 Teşrin-i Sâni 1927: 407) sözleriyle Kazım Sevinç’i tenkit eder. Bu edebiyatın yapay ve samimi olmadığını iddia edenlere karşı bunun ancak dile hâkim olmamak ve ısmarlama şiir yazmayla mümkün olacağını söyler. Bu da “[...] genç şairlere ısmarlama mevzular üzerinde yazdıracakları her satır yazının telkisine göre ‘sanatın mersiyesi’ olacaktır” (Bahşi 10 Teşrin-i Sâni 1927: 407).

Kazım Sevinç bir sonraki sayıda neşrettiği “Bugünkü Renksiz Edebiyat” adlı makalesinde sanatta orijinallik ve kültür konusunda görüşünün Halit Fahri ve Ali Cenap Beylerin görüşleriyle birleştiğini söyler. Orijinal bir eser ortaya konulduğunda bunun muhakkak takdir göreceği kanaatinde. Ferdî konular üzerine şunları söyler; “*Çok aziz mu’arızım! ‘Edebiyat bizzat hayattır’ demekle nasıl ferdî hayatı inkâr etmiş oluruz. O da hayat değil midir? Size çok halisane bir tavsiyede bulunacağım: Asabî yazmayınız ki böyle tenâkuslara düşmeyesiniz*” (Altınçağ 17 Teşrin-i Sâni 1927: 7).

Sanatta samimiyetsizlik konusuna gelince Kazım Sevinç de samimiyetsizliğin iki şekilde olduğunu kabul eder. Bunlardan ilki lisana hâkim olmamaktır. İkincisi de sanatçıların hissetmediği duyguları yazmak zorunda kalması ve bu hususta da yazılabilecek en kolay duygunun elem olduğu yönünde açıklar.

Kazım Sevinç’in yazısına cevaben Muammer Lütfi tarafından da bir eleştiri yazılır. Kazım Sevinç edebiyatı hayatla özleştirmesine rağmen sadece cemiyet yönü üzerinde durur. Buna karşılık Muammer Lütfi ise sanatı hem fert hem de cemiyet için olduğunu kabul etmekle beraber ferdî kısmına eğilerek bunun üzerine eserlerini verir. Bu hususta; “[...] *gökten zembille inmiş, ne de yalnız cemiyet için olan bir sanattan bahsetmek istiyorum. ‘Hem cemiyet, hem fert için’ dediğim hudutsuz sanatı müdafaa ediyorum, sanatın ellerini, kollarını bağlayıp da zindana atmak isteyenlere:*

-Etmeyin, sanatın hürriyete ihtiyacı vardır. Diyorum” (Bahşi 1 Kanûn-ı Evvel 1927: 38). Bununla beraber “*‘Sanat hem fert için, hem cemiyet için’ diyerek fert hayatı kabul ediyordum*” (Bahşi 1 Kanûn-ı Evvel 1927: 38).

Halit Fahri, “Yedi Meşale” isimli makalesinde Yedi Meşale şairleri ve eserleri hakkında bilgi vererek onların da kendilerinden önceki nesillere karşı saldırgan bir tutum içerisinde bulunduğunu söyler. Şiirleri için de; “*Bunlar hiç şüphesiz son senelerde artık usanç vermeye başlayan aynı mevzudaki şairlere pek o kadar benzemiyor.*

Yeni mevzular taharrisine karşı bu gençlerde mühim bir temayül var. Kimi elemi neşe ile ifade etmek, kimi hikemi şiirlere asri bir şekil vermeye, kimi de marazi hisleri bir ressam gibi kuvvetli çizgilerle göstermeye heves ediyor [...]” (Ozansoy 26 Nisan 1928: 378) sözlerini sarf eder. Bununla beraber Yedi Meşale sanatçılarının şiirlerinde garplı şairlerin sanat

anlayışlarından esinlenmeler görülür. Halit Fahri de Yedi Meşalecilerin eserlerini her ne kadar yeni bir şekilde yazılmış olsa da millî renkleri barındırmaması yönüyle eleştirir.

Halit Fahri, yazısında Sabri Esat'tan başlayarak istidatlarına göre şairlerin şiirlerinden örneklerle yer vererek, sanatçıların başarılı yönlerini ve eksikliklerini dillendirir. Daha sonra da topluluğun tek hikâyecisi olan Kenan Hulusi'ye değinerek Yedi Meşale sanatçılarına tavsiyede bulunur.

“Son söz olarak yeni şairlerle bu yeni nesre daha büyük muvaffakiyetler dilerim. Yalnız hüsn-i niyetleri ve istidadları ne kadar çok ise iddiaları da o kadar az olmak şartıyla... Çünkü yürüdükleri sanat yolunun hududu yoktur ve daha ilk adımlarda zafer sesleri çıkarırlarsa ileride hangi nağmeden terennüm edeceklerini kendileri de tayin edemezler. Bilhassa tevazu... işte bu genç şairlere benden samimi bir ağabey nasihatı!...” (Ozansoy 26 Nisan 1928: 379).

Yazısını dilek ve temennilerini sunarak bitiren Halit Fahri, genç sanatçıların ilerledikleri sanat yolunda belirttiği hususlara dikkat etmelerini ister.

Yedi Meşale İçerisinde Ayrılıklara Sebep Olan Eleştiriler

Yedi Meşale şairleri arasında ortaya çıkan ilk tartışmayı Hikmet Dizdaroğlu'nun *Varlık* dergisindeki “25 inci Yıldönümü Dolayısıyla Yedi Meşale Hareketi” başlıklı yazısında şu şekilde anlatır; *“Bilir misiniz ki kendilerine Yedi Meş’aleciler denilen gençlerin ilk tartışmaları, yayımlıyacakları kitaba verecekleri ad üzerinde olmuştur? Yedi Kollu Şamdan, Yedi Dağın Çiçeği, Yedi Veren, Yedi Ses, Yedi Yıldız’,..”* (Dizdaroğlu, Ocak 1954: 6). Yedi Meşale’de karar kılan topluluğun aralarındaki tartışmalar bununla sınırlı kalmaz. Servet-i Fünûn dergisinde yazdıkları yazılarla münakaşalarına devam ederler.

Yedi Meşalecilerin eleştirilere hedef olmasında en büyük pay Muammer Lütfi'nin “Yanar Dağ” isimli makalesidir. Makale hece şairlerinden Yusuf Ziya'nın *Yanar Dağ* isimli kitabına ve Millî Edebiyatçılara eleştiri niteliğindedir.

Muammer Lütfi, Millî Edebiyat şairlerinde hece veznindeki başarılarından başka bir başarı görmez. *“Millî Edebiyatçılar da Hamit'in sanatlarını, Fikret, Cenap ve arkadaşlarının geniş mevzularını aramayınız, fikir ve hayalden ziyade üslupta bir orijinalite bulursunuz. İşte ‘Yanar Dağ’ son numunesi”* (Bahşi 12 Temmuz 1928: 135). Yanar Dağ'da yer alan şiirlerde Yahya Kemal, Abdülhak Hamit, Tevfik Fikret gibi şairlerin esintilerinin çok fazla olduğunu söyler. Bunun da *“[...] dünkü Edebiyat kahramanını okumak”* (Bahşi 12 Temmuz 1928: 135)tan farksız olduğu, sanatçının ise seçici olması gerektiği kanaatindedir. *“Ancak şu kadar söyleyeyim ki: Şair yalnız şiirini yazmakla kalırsa vazifesini yapmış olmuyor”* (Bahşi 12 Temmuz 1928: 135).

Muammer Lütfi'nin makalesine karşılık Halit Fahri de bir sonraki sayıda aynı isimde bir makale kaleme alır. Makalesinde Muammer Lütfi'nin yalnızca zayıf noktalara değindiğini belirtir.

“Muammer Lütfi Bey'in tenkit-i kalemi tabii ki bir operatörün neşterine benziyor ve bu neşter yalnız hasta, yaralı, sakat uzuvlar üzerinde dolaşıyor, kesiyor, biçiyor ve bu ameliyattan sonra bütün vücudun birdenbire hareketten mahrum kaldığını, öldüğünü görüyorsunuz. Çünkü operatör, yahut müfessir, münekkid, müşerrih, - herhangi kelimeyi isterseniz onu kullanınız- bu ameliyatı esasen vücudu kurtarmak

gayesiyle yapmamıştır. İhtimal bu gayeye tamamıyla menfi bir heves onun eline bu neşteri vermiştir” (Ozansoy 19 Temmuz 1928: 147).

Sabri Esat’ın şiirlerinde ahenk kafiyelerle sağlanır, “[...] derin duyulmuş, derin düşünülmüş hissi vermez. Mısralarının ahenginde bazen eski bir ahengi hatırlatacak akisler bulunabilir” (Ozansoy 19 Temmuz 1928: 147). Hece vezni hususunda da topluluğunun en başarılı üyesinin Sabri Esat olduğunu söyleyen Halit Fahri, Muammer Lütfi’ye “Affedersiniz, Muammer Lütfi Bey arkadaşım, artık neşterinizi kınına koyabilirsiniz” (Ozansoy 19 Temmuz 1928: 147) ifadelerini kullanır. Şiirlerin tamamını okuduktan sonra tarafsız bir şekilde eleştiri yapmasının daha uygun olacağını söyler. Bununla beraber Yusuf Ziya’nın şiirlerinde bir takım tashih hatalarının olduğunu da dipnot ile belirtir.

Halit Fahri yazısına, eleştirisini yerinde bulmadığı Muammer Lütfi’yi ve onunla beraber aynı topluluğu paylaşan Yedi Meşalecileri eleştirerek son verir. Yedi Meşalecilerin mukaddimelerindeki iddialı çıkışı ve kendilerinden önceki nesilleri inkâr edişlerini yerinde bulmaz. Bunun üzerine Yedi Meşale topluluğu, Cevdet Kudret⁵ imzasıyla Muammer Lütfi’nin yazdığı makalelerden Yedi Meşalecilerin mesul olmadığına dair bir açıklamada bulunur.

“Halit Fahri Bey, Servet-i Fünûnun geçen nüshasında, Yanar Dağı tenkit ederken ‘Muammer Lütfi’ Beyin bir nüsha evvel çıkan makalesinden bahis ile Yedi Meşalecilere epey dokunmuş.

Muammer Lütfi Bey’in o makalesi hakkımızda garip bir suizan husule getirmiştir.

İşte bu vesile ile mezkûr gençlik evvelce Yedi Meşale gençleri arasından çıkarıldığını arz mecburiyetini hiss ediyoruz. Muammer Lütfi Bey’in gerek o ve gerek müteakip makalelerinden Yedi Meşaleciler katiiyen mesul değildir.

Keyfiyeti arz ile meseleyi tevzih ederim...” (Solok 26 Temmuz 1928: 163).

Muammer Lütfi, Halit Fahri’den aldığı eleştiri üzerine yayınladığı “İki Tavzîh” isimli yazısında hem Yusuf Ziya Bey hem de Halit Fahri Bey ithafına yer verir. Yusuf Ziya’ya ithaf ettiği bölümde şiirlerin kıyaslama yoluna gidildiğinde haklılık derecesinin görüleceğini söyler. “Hayvan sırtında bir sinek” olmalarına rağmen yazdıklarına cevap alışının eleştirilerinde haklı olduğunun göstergesi olarak belirtir. Halit Fahri’ye ithaf ettiği bölümde ise eleştirilerinin asılsız olmadığını, *Yanar Dağ*’ın bir önceki esere göre sönük kaldığını savunur. Yedi Meşale hakkındaki eleştirilere ise “[...] şahsım namına şair-i azamın bana hitaben *Vakit Gazetesinde* neşrettiği mektup münasebetiyle cevap vermiş sayılırım. Yedi genç toplanıp bir kitap neşrettilerse hepsinin birleştiği nokta ancak ‘sanat’tır. Telakki itibariyle farklı olabilirler” (Bahşi 26 Temmuz 1928: 163) cevabını verir.

Muammer Lütfü, 2 Ağustos’ta “Yedi Meşale’nin Kısa Bir Tarihçesi” adlı bir yazı daha kaleme alır ve kendisine karşı yazılan tavzih yazısını eleştirir. Yedi Meşalenin bir araya geliş hikâyesine değinen Muammer Lütfi, mukaddimenin yazılışında hiçbir dahli olmadığından bahseder. Yedi Meşaledeki diğer arkadaşlarına karşı tavrı alışının da düşünce yapılarının uyuşmamasından kaynaklandığını söyler. *Meşale* dergisinde de eserlerinin yer almayışını bu sebebe bağlar. Devamında Cevdet Kudret’in yayınladığı tavzihe karşı; “*O tavzihi yazanın dedikleri doğru olsaydı Meşalenin ilk nüshasının ilanları ‘Yedi Meşalenin Yedi Genci’ klişesi*

⁵ Cevdet Kudret, Varlık dergisinde yazmış olduğu yazısında Muammer Lütfi’nin *Meşale* dergisinde yer almayışını şu şekilde anlatır; “Muammer Lütfü, kitabın basılışından sonra, ikimizin arasında –herhalde incir çekirdeğini doldurmayan bir nedenle- baş gösteren geçimsizlik yüzünden topluluktan çıkarıldı, *Meşale* dergisine alınmadı” (Solok, Nisan 1978: 6).

altında çıkmazdı. Anlaşıyor ki bu satırların yazılmasına sebep Yusuf Ziya Beyin kitabını tenkit etmemdir” (Bahşi 2 Ağustos 1928: 181) açıklamasında bulunur.

Yedi Meşaleciler, Muammer Lütfi ile aralarındaki tartışmayı Yedi Meşale imzasıyla yayınladıkları “Zaruri Bir Cevap” isimli yazı ile kendileri açısından sonlandırır. Evvela yayınlanan “Bir Tavzih” isimli yazının ortak neşredildiğini, mukaddimenin de yayılandıktan sonraki halinin Muammer Lütfi tarafından beğenildiğini söylerler. Hatta Muammer Lütfi de reddedilen bir mukaddime yazar. *“Zannedilmesin ki bizde ‘Edebiyat-ı Cedide’ teşekkülüne girenler gibiyiz.. Hayır.. Biz yamalı bohça edebiyatının tedfin merasimini takdis edenlerdeniz. Yine zannedilmesin ki ‘Fecr-i Âti’nin aksak adımları gibi yürüyoruz” (Yedi Meşaleciler 9 Ağustos 1928: 202).* Muammer Lütfi yayınlanmayan bu mukaddimede öncesinde Yedi Meşale topluluğu sanatçıların eleştirmiş olduğu sanatçıları o da eleştirir. Bununla beraber belirtmiş olduğunun aksine şahsına Meşale için herhangi bir haber gönderilmeyip, göndermiş olduğu şiir ve makalesi de geri çevrilir. *“Sizi, Meşale heyeti tarîhiyesi arasına almadığımız halde, ilanlarımızda kullandığımız ‘Yedi Meşalenin Yedi Genci’ tabirinin hakkınızda bir lütufta olduğunuzu takdir etmeliydiniz. ‘Meşale’, Muammer Lütfi Beye muharrirleri arasına almakla değil, Muammer Lütfi Bey Meşale muharriri olmakla iftihar edecekti. (Yedi Meşaleciler 9 Ağustos 1928: 202).*

Yedi Meşalecilerin yazısını dedikodu olarak nitelendiren Muammer Lütfi Servet-i Fünûn dergisinde son bir yazı kaleme alarak hakkındaki suçlamalara cevap verir. “Eski Arkadaşlara Bir Cevap” isimli yazısında suçlamaların iftiradan ibaret olup aralarındaki ilk kıvılcımın ise Yusuf Ziya’nın kitabını eleştirmesiyle başladığını yineler. *“Çünkü Yusuf Ziya Bey’in kitabına yazdığım tenkit bir mecmuanın patronunu gücendirdiği gibi muharrirlerini de harekete getireceği pek tabii değil mi? Daha evvel intişar eden ‘Miras’ tenkidini karşılaştıranlar hakikati daha çabuk anlarlar. Bana isnat etmek istedikleri adilik bindiği arabanın türküsünü çağıranlara layık bir saffettir” (Bahşi 30 Ağustos 1928: 244).* Muammer Lütfi, yayınladığı bu son yazısındaki sözleriyle Yedi Meşalecilere karşı takındığı tavrı netleştirerek münakaşaya son verir.

Sonuç

Yedi Meşaleciler, edebiyat dünyasına Servet-i Fünûn dergisinde adım atar. Altı şair, bir hikâyeciden oluşan bu topluluk, yeniliği sanat anlayışlarında bir ilke olarak kabul eder. Bu yedi genç sanatçı, Servet-i Fünûn dergisinden Yedi Meşale ortak kitabı ve Meşale dergisine kadar olan iki yıllık (1927-1928) süreçte dergide birçok çalışma ortaya koyar. Yedi Meşalecilerin en önemli çalışması ise dergide sık sık tanıtımı yapılan *Yedi Meşale* kitabıdır. Dergide şiir, mektup ve hikâyenin yanı sıra makale ve eleştiri yazılarına da yer verirler. Özellikle eleştiri türündeki eserleri bir edebî münakaşa ortamının doğmasına sebep olur. Bunlar; Yedi Meşalecilerin edebî topluluklara yönelttiği eleştiriler, Yedi Meşale'ye yöneltilen eleştiriler, Yedi Meşale içerisinde ayrılıklara sebep olan eleştirilerdir.

Edebi topluluklara yöneltilen eleştirilerde hecenin beş şairini, Fecr-i Âti gibi topluluk şairlerini; yazdıklarıyla orijinalliği yakalayamamış ve teferruata gömülmüş olmaları nedeniyle kıyasıya eleştirirler. Bunun yanında şahsa ait olumlu ve olumsuz eleştiriler de mevcuttur. Yedi Meşale'ye yöneltilen eleştirilerde ise umutsuzluk aşlamak, sanatta samimiyetsizlik ve eserlerinin millî renkler barındırmaması gibi hususlar yer alır. Yapılan bu eleştiriler arasında en dikkate değer yazıların muharriri ise Muammer Lütfi'dir. Yedi Meşale'ye yöneltilen eleştirilerin ve Yedi Meşale içerisinde ayrılıklara sebep olan eleştirinin esas muhatabı da odur. Muammer Lütfi, mensubu olduğu Yedi Meşale sanatçılarının kendilerinden önceki edebî topluluklara ve sanatçılarına karşı yaptığı tenkitlere eleştirisini son yazısına kadar devam eder. Arkadaşlarını kıyasıya eleştirmesi Yedi Meşale topluluğunun diğer üyeleri tarafından dışlanmasına ve topluluktan ayrılmasına sebep olur.

Kaynakça

- [ALTINÇAĞ] Kazım Sevinç, "Bugünkü Renksiz Edebiyatımız", Servet-i Fünûn, C. 63, nr. 1631-157, (17 Teşrin-i Sâni 1927), s. 7.
- [ALTINÇAĞ] Kazım Sevinç, "Gençlik ve Hayat", Servet-i Fünûn, C. 62, nr. 1621-147, (8 Eylül 1927), s. 263.
- [BAHŞİ] Muammer Lütfi, "Edebiyatımız Hakkında", Servet-i Fünûn, C. 64, nr. 1666-192, (19 Temmuz 1928), s. 154-155.
- [BAHŞİ] Muammer Lütfi, "Eski Arkadaşlara Cevap", Servet-i Fünûn, C. 64, nr. 1672-198, (30 Ağustos 1928), s. 244-245.
- [BAHŞİ] Muammer Lütfi, "İki Tavzih", Servet-i Fünûn, C. 64, nr. 1667-193, (26 Temmuz 1928), s. 163.
- [BAHŞİ] Muammer Lütfi, "Sanatın İki Cephesi", Servet-i Fünûn, C. 63, nr. 1633-159, (1 Kanûnu Evvel 1927), s. 38-39.
- [BAHŞİ] Muammer Lütfi, "Şiire Mersiye", Servet-i Fünûn, C. 62, nr. 1630-156, (10 Teşrin-i Sâni 1927), s. 407.
- [BAHŞİ] Muammer Lütfi, "Yanar Dağ", Servet-i Fünûn, C.64, nr. 1665-191, (12 Temmuz 1928), s. 135.
- [BAHŞİ] Muammer Lütfi, "Yedi Meşale'nin Kısa Bir Tarihçesi", Servet-i Fünûn, C. 64, nr. 1668-194, (2 Ağustos 1928), s. 180-181.
- [BAHŞİ] Muammer Lütfi, "Sanatın Zindanı", Servet-i Fünûn, C. 62, nr. 1624-150, (29 Eylül 1927), s. 311-313.
- Cenap Şahabettin, "Vezin ve Ahenk Meselesi", Servet-i Fünûn, C. 61, nr. 1602-128, (28 Nisan 1927), s. 370-371.
- Dizdaroğlu, Hikmet, "25 inci Yıldönümü Dolayısıyla Yedi Meşale Hareketi", Varlık, S. 402, nr. 1, (1 Ocak 1954), s. 6.
- Doğan, Mehmet Can (Hazırlayan) (2012). Yedi Meş'ale. Ankara: Kurgan Edebiyat.
- Emiroğlu, Öztürk (2006). Türkiye'de Edebiyat Toplulukları. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Foto, "...", Varlık, Sayı 847, nr. 1, (Nisan 1978), s. 3.
- İmzasız, "Yedi Meşale", Servet-i Fünûn, C. 63, nr. 1649-175, (22 Mart 1928), s. 142.
- [Nayır] Yaşar Nabi, "Ayın Olayları", Varlık, S. 847, nr. 1, (Nisan 1978), s. 2, 6.

[OZANSOY] Halit Fahri, "Yanar Dağ", Servet-i Fünûn, C. 64, nr. 1666-192, (19 Temmuz 1928), s. 147.

[OZANSOY] Halit Fahri, "Yedi Meşale", Servet-i Fünûn, C. 63, nr. 1654-180, (26 Nisan 1928), s. 378-379.

[SİYAVUŞGİL] Sabri Esat, "Bir Tenkit Münasebetiyle", Servet-i Fünûn, C. 62, nr. 1620-146, (1 Eylül 1927), s. 242-243.

[SİYAVUŞGİL] Sabri Esat, "Hayat ve Hakikat", Servet-i Fünûn, C. 62, nr. 1623-149, (22 Eylül 1927), s. 302.

[SİYAVUŞGİL] Sabri Esat, "Hazan Rüzgârları", Servet-i Fünûn, C.63, nr. 1644-170, (16 Şubat 1928), s. 221.

[SOLOK] Cevdet Kudret, "Bir Tavzîh", Servet-i Fünûn, C. 64, nr. 1667-193, (26 Temmuz 1928), s. 163.

[SOLOK] Cevdet Kudret, "Miras", Servet-i Fünûn, C. 63, nr. 1633-159, (1 Kanûn-ı Evvel 1927), s. 34.

[SOLOK] Cevdet Kudret, "Edebiyatta İnkılâp", Servet-i Fünûn, C. 63, nr. 1650-176, (29 Mart 1928), s. 307-308.

[SOLOK] Cevdet Kudret- [NAYIR] Yaşar Nabi, "Enis Behiç", Meşale, nr. 3 (1Ağ. 1928), s. 2. Hatem Türk (Hazırlayan), (2017), Meşale, Erzurum: Fenomen.

Türk, Hatem – Bulut, Gamze, (Summer II 2017), "Meşale'den Varlık Dergisine Yedi Meşale Topluluğu", The Journal of Academic Social Science Studies JASSS, Number: 58, pp. 543-549.

Yedi Meşaleciler, "Zaruri Bir Cevap", Servet-i Fünûn, C. 64, nr. 1669-195, (9 Ağustos 1928), s. 202.

Ekler

Foto 1: S. 847, Nisan 1978, s. 3.

Önde (soldan): Sabri Esat, Yaşar Nabi, Muammer Lütfü.

Arkada (soldan): Kenan Hulusi, Ziya Osman, Vasfi Mahir, Cevdet Kudret.